Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

О. О. Чумак
О.М.Товстуха

ПСИХОДІАГНОСТИКА

Навчальний підручник
для організації навчальної роботи з курсу психодіагностики
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою 053 «Психологія»

Полтава
ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»
2024

УДК 159.98

Рецензенти:

Дубчак Г.М. – доктор психологічних наук, професор кафедри психології ДЗ «Луганського національного університету імені Тараса Шевченка».

Сергеева І.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Чумак О. А., Товстуха О.М.

Психодіагностика: навчально-методичний посібник для організації навчальної роботи з курсу психодіагностики для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою 053 «Психологія» / О. О. Чумак, О.М. Товстуха; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Полтава : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2024. – 121 с.

Навчальний підручник орієнтовано на оптимізацію теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою 053 «Психологія». Він складений відповідно до основних загальноприйнятих розділів навчального компоненту «Психодіагностика», спирається на класичні і сучасні дослідження в даній області. Спрямований на створення цілісної системи наукових знань про психодіагностику, поєднання теоретичних засад та особливостей практичного застосування набутих знань. Задля ефективного опрацювання та засвоєння наданих матеріалів до кожного розділу пропонується ряд питань за кожною темою. Вони призначені для формування психологічної компетентності здобувачів з даного напрямку роботи. Окремі питання проілюстровано наочними засобами задля підвищення ефективності сприймання та розуміння нового матеріалу.

Навчальний підручник призначений для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою 053 «Психологія», викладачів психології.

УДК 159.98

Рекомендовано до друку навчально - методичною радою
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 11 від 31 травня 2024 року)

© Чумак О. О., О.М.Товстуха, 2024
© ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2024

- Передача результатів діагностики іншим спеціалістам.
- Етичність мети діагностики.
- Повідомлення негативних результатів діагностики клієнту.
- Соціально-аргументована необхідність тотального тестування громадян, яка не усім до вподоби**.**

Питання 5

Стандарти у роботі психодіагноста.

В будь-якій сфері професійної діяльності, не тільки в психології, професійні стандарти оцінюються та окреслюються професійними спільнотами. У нашій країні та для нашої спеціальності це **Національна психологічна асоціація** - професійне об'єднання фахових психологів, національний представник України в Європейській федерації психологічних асоціацій **Всеукраїнська психодіагностична асоціація**. Створена в 2013 році.

У XXI столітті відбулася низка істотних змін у змісті діяльності психологів та у вимогах, які висуваються до їхньої роботи. Насамперед у 2010 році було прийнято **стандарт EuroPsy**, який чітко описав вимоги до кваліфікації практикуючого психолога. Як мінімум, це має бути вища освіта за спеціальністю та рік роботи із супервізором. Якщо освіта та практичний досвід конкретного психолога відповідає цим вимогам, то він може бути включений до спеціального реєстру EuroPsy, який підтверджує, що ця людина професійна і вона згодна дотримуватися етичних стандартів, прийнятих EuroPsy. Слід особливо наголосити, що дана процедура не гарантує роботи. Вона не є обов'язковою для будь-якого фахівця. Це добровільно для тих, хто хоче спілкуватись усередині спільноти професіоналів-психологів. І це роблять ті люди, котрі хочуть підкреслити свою приналежність до певного кола професіоналів, що визнані в суспільстві.

У будь-якій країні, яка хоче розділяти ці стандарти, створюється національний атестаційний комітет. Такий комітет є

й у нашій країні. У 2021 році в Національній психологічній асоціації було створено такий окремий підрозділ. Крім цього, я хотіла б зазначити, що членство в EuroPsy є платною процедурою, і сертифікат, який видає EuroPsy, видається на п'ять років. Через п'ять років ви повинні повторно пройти цю процедуру, підтвердивши, що ви продовжуєте працювати як практикуючий психолог і у вас є певний обсяг годин практичної діяльності, який доводить, що ваші компетенції є актуальними та активно використовуються.

Ну і, крім цього, є ще один окремий стандарт – це стандарт для психодіагностів. Він був прийнятий у 1976 році. Цей стандарт називається ITC Guidelines (Міжнародна тестова комісія).

International Test Commission складається з кількох частин. Насамперед, *це посібник з адаптації тестів*. Він є особливо актуальним для нашої країни, тому що в нашій країні більшість тестів перекладні, і те, як їх адаптували до вітчизняних умов, до вітчизняних клієнтів, є дуже важливим. Усього виділяють 22 принципи адаптації тестів. Вони стосуються культурного контексту, в якому живуть дані клієнти. Вони оцінюють якість тесту як технічного інструмента. І вони також оцінюють правила застосування тесту у даних конкретних умовах, а також якість інтерпретації результатів.

Друга дуже важлива частина ITC Guidelines це посібник із використання діагностичних тестів. У цьому посібнику також обговорюються виключно важливі речі. Сюди належать і порядок дотримання авторських прав, про які ми все більше говоримо в нашому сучасному світі, і те, про що я вже багато разів згадувала, це забезпечення добровільної поінформованої згоди. А також у цьому посібнику спливає тема забезпечення взаємозамінних тестів. Це особливий вид методик, до яких ми повертатимемося у тематиці достовірності, які дозволяють зіставляти результати, перевіряючи достовірність наших висновків. Крім цього, висуваються вимоги забезпечення зворотного зв'язку.

Ми обов'язково наприкінці діагностичної процедури маємо дати пояснення нашому клієнту, що ми побачили і які висновки ми зробили. Також особливо в цьому посібнику обумовлюються критерії та вимоги до повідомлення результатів методик третім особам. Про це я докладно розповідала вам у попередній лекції.

У 2006 року з'явилася нова частина у цьому посібнику. *Це частина, що стосується використання комп'ютерних тестів.* Ця частина визначає необхідність забезпечення відкритого доступу до тестів. Потім висувається вимога так званого керованого адміністрування, коли результати тестів повинні бути сформовані таким чином, щоб вони в жодному разі не завдавали шкоди нашому випробуваному. Відкриті методики мають бути максимально етичні. Те, що представлене в Інтернеті, має бути абсолютно безпечним. Людина не повинна мати можливості зробити деякі помилкові висновки, які б провокували її на неадекватні дії.

Ще одна частина даного керівництва містить спеціальні деякі згадки про те, як *потрібно використовувати діагностичні методики для наукових досліджень.* Хочу підкреслити, що цей стандарт, який, як я вже сказала, діє з 1976 року, зараз набув поширення в усьому світі, і він визнаний більшістю професійних співтовариств психологів.

Також даний стандарт містить к*ерівництво по утилізації застарілих методик*. Вона містить опис ознак, за якими методика визнається застарілою і непридатною до використання. Обговорюються питання оновлення норм до методик тощо.

Також у складі стандарту маються *керівництва по контролю за якістю методик, керівництва з безпеки тестування, керівництва великомасштабної оцінці різних груп населення.*

Українською мовою на офіційному сайті перекладено лише кілька частин цього стандарту. Вони розміщені на офіційному сайті організації. На сайті Всеукраїнської асоціації

психодіагностів викладено переклад усіх частин цих керівництв, виконаних нашими українськими авторами.

Питання для перевірки теми

1. Назвіть професійні товариства психологів на Україні та у світі.
2. Які з професійних товариств психологів стосується саме психодіагностів? Чим саме?
3. Що собою являє товариство ITC (International Test Commission)?
4. Перерахуйте стандарти (методичні рекомендації), які включає в себе ITC.
5. Назвіть дату включення Національної психологічної асоціації України до європейської системи сертифікації психологів, яку було засновано Європейською Федерацією асоціацій психологів (EFPA)?

Список літератури

1. Галян І.М. Психодіагностика. – Київ, 2009.
2. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика. - К.: Ельга; Ніка-Центр, 2004. - 399с.
3. Любіна Л.А. Психодіагностика: навч. посіб. - Чернівці: Яворський Н.С. [вид.], 2018. 276 с.
4. Моргун В.Ф. Основи психологічної діагностики: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В.Ф. Моргун, І.Г. Тітов. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. – 464 с.
5. Самошкіна Л.М., Лазаренко В.І.Психодіагностика. - Д.: РВВ ДНУ, 2001. - 44с.
6. Терлецька Л. Г. Основи психодіагностики. Навчальний посібник. –К.:Главник, 2016. –144 с.